

Projecte Específic de Conservació i
Restauració de

La murada Renaixentista d'Alcúdia: Baluard del Rei, Baluard de la Reina i murades adjacents

Ajuntament d'Alcúdia

ÍNDEX

Introducció i antecedents	4
Objectius	6
Descripció	6
Codi deontològic	8
Proposta de intervenció	9
Recomanacions de manteniment	16
Annex fotogràfic	17
Annex complement de les reintegracions	27

INTRODUCCIÓ I ANTECEDENTS

Es presenta el projecte específic de conservació i restauració per a la posada en valor de la murada Renaixentista d'Alcúdia. El tram conservat i d'interès l'ubiquem des del carrer del Convent, on hi localitzem el Baluard del Rei, passant per l'Avinguda Príncep d'Espanya, fins a la Plaça de la Porta Roja, on s'hi espera trobar les murades que enllacen el Baluard de la Reina amb el Baluard de Sant Ferran.

Els Baluards del Rei, el de la Reina, i les murades adjacents descobertes es troben en un estat ruïnós, i envoltat d'unes condicions físiques que acceleren el seu deteriorament. És aquest el motiu principal que impulsa a l'Ajuntament d'Alcúdia a encarregar al gabinet *DDR arquitectes* la redacció del *Projecte Bàsic d'Execució de Restauració dels Bastions del Rei i de la Reina del Recinte amuradat d'Alcúdia i dels trams de murada adjacents*, per la posada en valor de l'àrea. Paral·lelament es redacta el present projecte amb l'objectiu de sol·licitar el permís d'intervenció de conservació i restauració davant el Departament de Patrimoni del Consell Insular de Mallorca.

L'execució de la restauració anirà de la mà de l'excavació arqueològica. Les tasques s'aniran compaginant per a deixar al descobert bona part de la murada que es sospita que actualment roman sota terra. Per altra banda, el fossat de la construcció defensiva avui dia cobert, es descobrirà parcialment la seva fondària per mostrar un major percentatge de llenç de murada, així com per ajudar a la comprensió del conjunt. En definitiva es recuperaran els bastions, murades intermitjes, part de la vall i els murs del glacis. Tot el conjunt rebrà un tractament global que abarca les instal·lacions de llum entre altres serveis. Paral·lelament l'Ajuntament d'Alcúdia s'encarregarà d'alliberar altres espais que es puguin destinar a l'aparcament de vehicles; amb la nova projecció es perdran places per a garantir l'estabilitat de la murada, i que avui dia fan servei als veïnats i visitants del poble.

És a partir de la consolidació de l'Hornabec de la Quintana, al carrer Bastió de Sant Ferran, realitzada durant el 2015, que es promou la necessitat d'unificar criteris a les diferents intervencions sobre el Patrimoni d'Alcúdia. Des del gabinet d'arquitectes, directors de l'obra, i des de les aportacions tècniques de jo mateixa, Magdalena Escalas Vallespir, proposem la unificació de criteris, materials i acabats de la murada renaixentista amb les intervencions realitzades a l'hornabec. Decisió recolzada pels ineludibles paral·lels i característiques constructives comunes entre ambdues construccions.

Plànol amb l'emplaçament dels baluards renaixentistes, alguns d'ells avui dia desaparescuts. També anotem l'ubicació de l'Hornabec esmenat al llarg del projecte

OBJECTIUS

L'objectiu general i comú a totes les àrees d'actuació és el de preservar les restes de les murades renaixentistes, les quals estan en estat greu de conservació, procés accelerat principalment per l'ús desordenat de l'espai com aparcament de vehicles.

Es projecta una intervenció que posa en valor el conjunt, l'acosta a la ciutadania, a més de proporcionar un àrea d'oci i esbarjo. Tot alhora no tanca la possibilitat d'aparcament de l'àrea, sinó que es conjuga amb els objectius plantejats.

DESCRIPCIÓ

El tram de la segona murada, o murada renaixentista que ocupa aquest projecte es troba, a la seva vessant Nord del centre històric d'Alcúdia. Concretament el trobem ubicat entre el carrer del Convent i carrer de Sant Sebastià, fins la Plaça de la Porta Roja.

La murada està composta pel Baluard del Rei, limitat pel carrer de Sant Sebastià, Baluard de la Reina, els trams de murada entre Baluards, fins arribar al Baluard de Sant Ferran. Així mateix també es contempla la intervenció al fossat, camí cobert i glasis de la murada moderna.

Actualment els Baluards, part de les murades i alguns trams del glasis es troben al descobert. El tram més gran soterrat és la murada que transcorre sota la Plaça de la Porta Roja, espai on es contempla excavar i s'espera trobar al menys l'arrencament del mur. La vall també es reomplí durant el segle XX, a excepció del tram que arrenca des del baluard de la Reina, direcció al baluard del Rei, on s'hi aboquen les pluvials del centre antic del poble.

Els dos baluards, i un tram de murada ubicada entre ells, són les àrees que conserven major potència de tot el projecte. Aquests espais a l'actualitat

s'utilitzen per l'aparcament de vehicles. El pas d'automòbils per la zona ha sigut decisiu davant el grau de degradació de l'àrea; trobem trams en que els cotxes transiten directament sobre les minses restes de les murades, espais que s'han afeblit per cops rebuts directament per vehicles, i una àrea en concret del baluard del Rei que fou esbucada per facilitar el pas cap a un camí veïnal.

Ambdós Baluards conserven rastre d'una passarel·la construïda a posteriori, adossada a la cara interna de la murada. Està constituïda per columnes que sustentaren arcs de descàrrega, treballats amb un morter molt diferent a la resta; aplicat de forma molt ràpida i poc acurada. Dels arcs només es conserva una mostra al Baluard de la Reina, i unes restes molt minses al Baluard del Rei.

El llenç oest del Baluard del Rei és l'única àrea que s'ha restaurat durant els darrers anys. S'hi observen reposicions de pedra de diferent fàbrica, tot i això la zona requereix un repàs especialment per consolidar moltes de les juntes i per a reposar àrees que s'han esbucats recentment (veure imatges).

També trobem altres àrees amb pèrdua de parament extern, o amb pèrdua d'ambdós

Les construccions històriques estan constituïdes per dos paraments de mamposats de marès i un reble de pedra majoritàriament més petita i compactada amb terra. La fàbrica general dels paraments està composta per pedra sedimentària detrítica, del subtipus de les sorrenques, anomenada localment com a marès. Els mampostos estan travats amb falques, i són extrets de les immediacions, ja que tota la ciutat està construïda sobre roques de tal naturalesa. Estan amorterats amb terra argilosa porgada, xamota i amb possibilitats de que es compongui també d'una porció de calç. A algunes àrees trobem un morter d'acabat de major resistència i millors característiques a la superfície. L'aspecte és similar al morter d'acabat de l'hornabec, però de qualitat i resistència millors. Al llarg del recorregut del llenç trobem les cantonades i trams curts que probablement es construïren amb carreus de marès, però actualment no se'n conserva cap al seu emplaçament degut a

extraccions per reaprofitar-ho a noves construccions del segle XX. Aquestos trams típicament es traven amb pasta de bona qualitat, amb major proporció de calç. El seu aspecte acostuma a ser fi, amb inert de granulometria petita i coloració blanca.

CODI DEONTOLÒGIC DE CONSERVACIÓ I CRITERIS ESPECÍFICS

Les intervencions de conservació i restauració de tot el tram de murada renaixentista conservat, junt amb el Bastió del Rei i el Bastió de la Reina i el glacis, estaran subjectes als criteris bàsics especificats al capítol III, article 41 de la Llei 12/1998 de 21 de desembre, del Patrimoni Històric de les Illes Balears. Les cartes de restauració redactades al llarg del segle XX, especialment la “Carta de Cracòvia” són referències especials, sempre presents. Aquesta última fou redactada a l’any 2000, especificant els principis de conservació i restauració del Patrimoni Construït. A partir del conjunt, s’estableixen els següents principis:

- Conservació i estabilització: és el criteri fonamental, que haurà d’estar present a qualsevol tasca i decisió. La intervenció s’emmarcarà principalment dins la consolidació per a garantir al màxim la conservació del Bé. La inquietud és la de no perdre la informació històrica que ha aconseguit arribar fins els nostres dies, i que perduri el màxim en el temps.
- Mínima intervenció. A partir dels criteris bàsics de conservació, integritat i preservació de la seva autenticitat, s’intervé el mínim possible sobre l’objecte. Ha de predominar la conservació per sobre de la restauració, amb tasques relacionades amb la consolidació per mantenir la integritat del bé.
- Llegibilitat: es possibilitarà diferenciar les reintegracions dutes a terme, mesura que ens garantirà evitar les lectures de falsos històrics.
- Reversibilitat: les intervencions a realitzar no han d’impedir restauracions posteriors, i dins el possible facilitaran les futures tasques a assolir. Així qualsevol material afegit s’ha de poder retirar en un moment donat. Serà

doblement important referenciar les reintegracions estructurals, facilitant la possible tasca de remoció.

- **Compatibilitat i estabilitat:** s'utilitzaran materials estables, evitant la interacció negativa amb les parts originals del bé. S'evitaran els tractaments que no tinguin les garanties degudes i que puguin ser causa de degradació.
- **Conservació preventiva:** A diferència d'altres castes de béns patrimonials, els béns immobles suposen una dificultat afegida perquè es dificultós, o sovint impossible, canviar les causes de degradació que l'envolten. La conservació preventiva i la conservació indirecte suposen qüestions fonamentals per garantir la perdurabilitat. És important conèixer els factors d'alteració per intentar disminuir la seva incidència sobre el bé d'interès.
- **Documentació:** totes les intervencions es documentaran adientment mitjançant fotografia, gràfics, plànols o aquells recursos que fossin necessaris per a què quedi un registre clar de tots els processos, així com de l'estat i aspecte abans de qualsevol intervenció.

Qualsevol fàbrica nova es realitzarà amb carreus caiguts de la murada. En cas de que no siguin suficients se'n realitzaran de nous utilitzant el mateix material (pedra sorrenca, tipus marès), de les mateixes mides, a mesura de que l'aspecte formal sigui similar.

PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

Constitueix una tasca imprescindible l'excavació de l'àrea proposada al projecte d'arqueologia per a trobar possibles trams ocults i ajudar amb la comprensió i lectura del conjunt.

Neteja de vegetació:

1. Les herbes i plantes aparegudes a la superfície dels baluards i murades seran eliminades de forma manual amb eines tals com picoletes, tisores

de podar, etc. Sempre amb cura de no arrabassar-les amb l'objectiu de no debilitar més l'estructura.

2. Els arbres i arbustos massa propers a la murada o aquells que en general puguin constituir un perill per la integritat física de les estructures patrimonials, s'hauran d'enretirar o trasplantar a zones menys arriscades. De la mateixa forma que amb les herbes, aquelles arrels inserides a les estructures no seran arrabassades sinó que es talaran el més a prop de l'estructura sense fer-la malbé. Es proposa utilitzar serra elèctrica, amb ajuda de serra manual o puntualment inclús amb pic o picoleta per a àrees petites i poc accessibles.

En cas de trasplantament es proposa estudiar el patró de creixement de cada espècie i plantejar, en cas necessari, de realitzar una barrera física al subsòl envoltant el perímetre de les arrels a una distància prudencial, a mesura que sigui possible l'arrelament, però s'eviti que s'extinguin cap a zones a protegir

3. Les arrels que romanguin a la murada seran tractades amb l'objectiu d'evitar el rebrotament. S'aplicaran herbicides el més localitzadament, sense deixar que s'impregni directament l'estructura. La solució més fiable i acotada és la de perforar la secció, i injectar –hi el químic immediatament després de la tala. Farem ús del principi actiu "*triclopyr amine*"; solució al aigua específic per a l'acció contra arrels i soques. Seguint tradicions agrícoles, serà ideal fer la tala i la impregnació durant la influència de la lluna minvant per aconseguir que la fusta perdi vida, però es mantingui ferma i sense corc. D'aquesta forma ajudarem a que hi hagi menys moviments estructurals, causats pels canvis dimensionals o pèrdua de volums per pudrició de la fusta.

Consolidació de les estructures:

4. Consolidació. Els morters

Els morters d'acabat a utilitzar a les intervencions de consolidació haurien de complir les característiques que descrivim a aquest apartat

per aconseguir criteris comuns amb la restauració de l'Hornabec de la Quintana, al carrer Bastió de Sant Ferran d'Alcúdia, tal com s'ha descrit anteriorment.

Es remarquen una sèrie d'aspectes transcendents que en qualsevol cas s'haurien de complir per a garantir l'estabilitat i compatibilitat dels materials afegits amb els originaris:

Ús de morter tradicional, es recomana fer ús de calç hidràulica natural NHL3,5. Respecte l'elecció dels inerts, es precisen materials de procedència coneguda, descartant els procedents de la mar o amb possibilitats d'aportar un excés de sals solubles. Podran ser utilitzats sense problemes els procedents de riu, torrent o cantera. S'afegirà una proporció reduïda de pigments (10% aprox) per integrar cromàticament el morter al conjunt murari: seran de naturalesa mineral i inorgànica per a garantir l'estabilitat dels materials i evitar variacions de les tonalitats amb el temps. Les proporcions de la pasta, s'aconsella preparar-la a 3 parts d'inert per 1 de calç (3:1), així com també s'aconsella no superar els 4:1 per a no afeblir excessivament el morter. L'acabat final del morter serà texturat per a una millor integració amb el seu context; per aconseguir-ho es proposa rascar la superfície quan la calç de la pasta es trobi semi-carbonatada.

Així mateix s'aporten les proporcions de materials utilitzats als morters de la consolidació de l'Hornabec per a una millor aproximació a l'objectiu de unificar acabats i criteris :

3,3parts d'inert per 1 part de calç hidràulica natural NHL 3,5

Concretament es realitzaren masses calculades amb cabassos d'11l. de cabuda:

3,5 cabassos de calç hidràulica natural NHL 3,5

6,5 cabassos de sorra de cantera (de tonalitat fosca. Aportada per l'empresa *Unicmall*)

Els pigments utilitzats han de ser estables i inerts. S'utilitzarà pigments d'origen mineral. Igual que la resta de la massa realitzada a l'hornabec, es mesurà per volum, i aquest cop a partir de pots per mesurar líquids:

1300ml de pigment "PM 6998" adquirit a *Unicmall*

1800ml de pigment "PM 6916" adquirit a *Unicmall*

Tot i això serà interessant realitzar proves de morters per avaluar que no hi ha canvis substancials amb els resultats ja obtinguts fins ara.

4.1 Reposició de les juntes perdudes entre carreus:

Objectiu: retornar la totalitat de la resistència i cohesió, disminuir la velocitat de pèrdua (el material perimetral tendeix a desprendre's més ràpidament una vegada iniciada la primera pèrdua). Reduir la superfície on es pugui dipositar terra i llavors. I per últim, millorar i facilitar la lectura de les estructures patrimonials.

Descripció: neteja i possible sanejat del morter antic i restes de terra solta. Es proposa deixar nets uns 5cm de fondària de les juntes a mesura de que romanguin amb pasta uns 2-3cm, i uns 2,5-3cm quedin lliures de morter per aconseguir ressaltar l'estructura de pedra. Aplicació de morter a totes les juntes per aportar força estructural.

4.2 Reposició de petites pèrdues superficials de carreus:

Objectiu: ídem que a "Reposició de juntes perdudes entre carreus"

Descripció: Les pèrdues $\leq 35\%$ de la cara vista de la murada es reposaran mitjançant aquesta descripció: reposició amb morter, o morter i pedra petita a l'interior com a reompliment en cas de que la pèrdua sigui suficientment profunda. Per sobre del mac ha d'haver $\geq 3\text{cm}$ de morter per prevenir que sobresurti a la superfície

4.3 Reposició de pedra de marès:

Objectiu: Ídem que a “Reposició de juntes perdudes entre carreus”

Descripció: Ús de carreus amb les mateixes mesures que els originals. Aplicació de fragments de carreu, o carreus sencers a les pèrdues de dimensions superiors a 35% de la cara vista, amb morter per estabilitzar la peça.

S'utilitzaran els carreus apareguts durant les excavacions del lloc. També hi ha previsió d'utilitzar-ne de nova fàbrica ja que es preveu que no seran suficients els trobats. Respecte la llegibilitat i diferenciacions entre la fàbrica nova i la original, es proposen dos solucions a adoptar conjuntament:

- a. Documentació a la memòria de fi d'intervenció: especificar sobre un croquis totes les reposicions realitzades, amb aportació de fotografies complementaries.
- b. *In situ*: es proposa aplicació d'un cordó de barretes de ceràmica inserides a l'interior del nou morter, deixant un dels seus plànols a la superfície com a mesura de identificació visual. El cordó es col·locarà com element que separi matèricament l'àrea reposada, de la conservada per facilitar discerniment. (veure annex amb especificació de característiques de les barretes i la seva distribució). En cas de reposar una pedra solta, serà suficient aplicar una sola barreta a sota de la reposició.

5. Protecció de la cresta:

Objectiu: reduir en la mesura del possible, els riscos davant les patologies derivades de l'exposició a l'aigua pluvial.

Descripció: es proposen dos solucions. La primera és l'adoptada a la restauració de l'Hornabec, que consisteix en cobrir completament la superfície: aplicació d'una capa de pedra, en tot cas de les mateixes dimensions, disposició i naturalesa que les trobades al reble dels murs, travada amb morter tradicional pigmentat, a mesura que quedi coberta tota la superfície original.

La segona proposta, també vàlida però menys efectiva, és la de netejar les cretes, i les juntes de les pedres trobades per a omplir les juntes del morter especificat a l'apartat anterior. És molt important que la calç d'aquesta zona sigui de naturalesa hidràulica, i igualment important que es vigilin les pendents creades per a facilitar l'evacuació de l'aigua cap a les àrees més propícies, evitant la formació de basses a la superfície.

6. Reproducció de la vall:

Objectiu: aconseguir una percentatge major de llenç de murades, així com permetre el reconeixement visual del funcionament del conjunt defensiu.

Descripció: aquesta tasca no la considerem pròpiament de restauració, però si que és important fer èmfasi en algun aspecte de conservació indirecta per el bé de les estructures a mig i llarg termini.

És important que la superfície final de terra es compacti en la mesura del possible. Les pendents seran molt importants per a una millora en l'evacuació de les aigües: Per un costat, el punt més baix del fossat no ha d'estar immediatament als peus de la murada; almenys ha d'estar a uns 80-100cm d'aquest punt. I per altra banda, a d'haver una inclinació suficient com per a que l'aigua pugui evacuar-se cap a l'àrea del fossat destinada en aquest fi.

7. Altres anotacions

Amb referència a la resta d'intervencions vinculades en la millora de serveis, anotem que evidentment han de respectar totes les estructures històriques. En cas de necessitar utilitzar morters de ciment, formigó o asfalts a aplicar propers a la murada, s'haurà de posar un element intermig que serveixi de barrera, com pot esser una planxa de *porexpan*. Aquest només constitueix l'exemple més comú davant la prevenció d'elements inestables i incompatibles. Serà important que el restaurador almenys tingui constància de les tasques a realitzar per a que tingui possibilitat d'aconsellar davant problemàtiques d'aquest caire.

-Àrea destinada a l'evacuació de les aigües pluvials del poble:

Respecte el fossat de la murada renaixentista roman tota la superfície enterrada, a excepció d'un tram pròxim al baluard de la Reina que a romàs descobert amb la finalitat d'albergar les aigües pluvials del casc antic d'Alcúdia.

Amb l'obertura parcial de la profunditat de la resta de fossat, les aigües recollides al llarg del mateix aniran a parar també a aquest indret en cas de pluges torrencials, la qual cosa incrementa les problemàtiques de l'àrea.

L'aportació de pluvials s'interpreta com un fet greu que ataca la integritat de la construcció que envolta la vall. El procés de degradació es multiplica a l'àrea, i ja s'observen diferències exponencials respecte altres zones de la murada que no es veu afectada per aquesta font. S'observa com a un factor important plantejar un projecte específic per a desviar les aigües cap a un altre indret factible, fora de riscos a diferents àmbits i nivells.

RECOMANACIONS DE MANTENIMENT

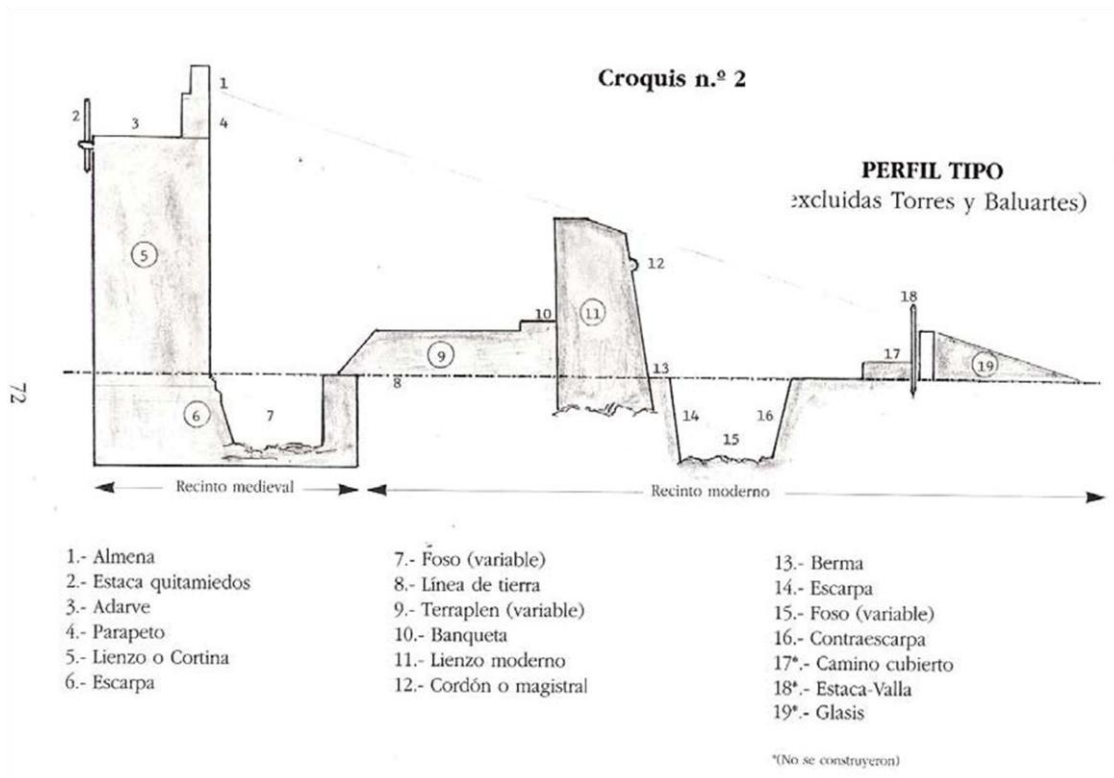
És aconsellable traçar una estratègia de conservació a llarg termini de les murades, i més ampliament de les estructures històriques del casc antic d'Alcúdia. El manteniment periòdic possibilita pal·liar les degradacions i detectar a temps les problemàtiques que puguin magnificar-se irremediablement. Una intervenció preventiva a temps disminueix els riscos, així com les inversions econòmiques.

És important controlar la vegetació nascuda sobre les murades, revisar l'estat de conservació general i controlar i remeiar les degradacions. La mateixa solució es proposa pel control i supervisió de les aigües pluvials; aquestes poden desencadenar danys irreparables si no s'encaminen adequadament. El més recomanable és la redacció d'un pla estratègic de conservació que contempli els diferents aspectes a tenir en compte, remarcant els punts febles, així com les solucions més indicades per aconseguir una major eficàcia en el control d'agents degradants.

I així es fa constar a dia 29 de març de 2016, signat:

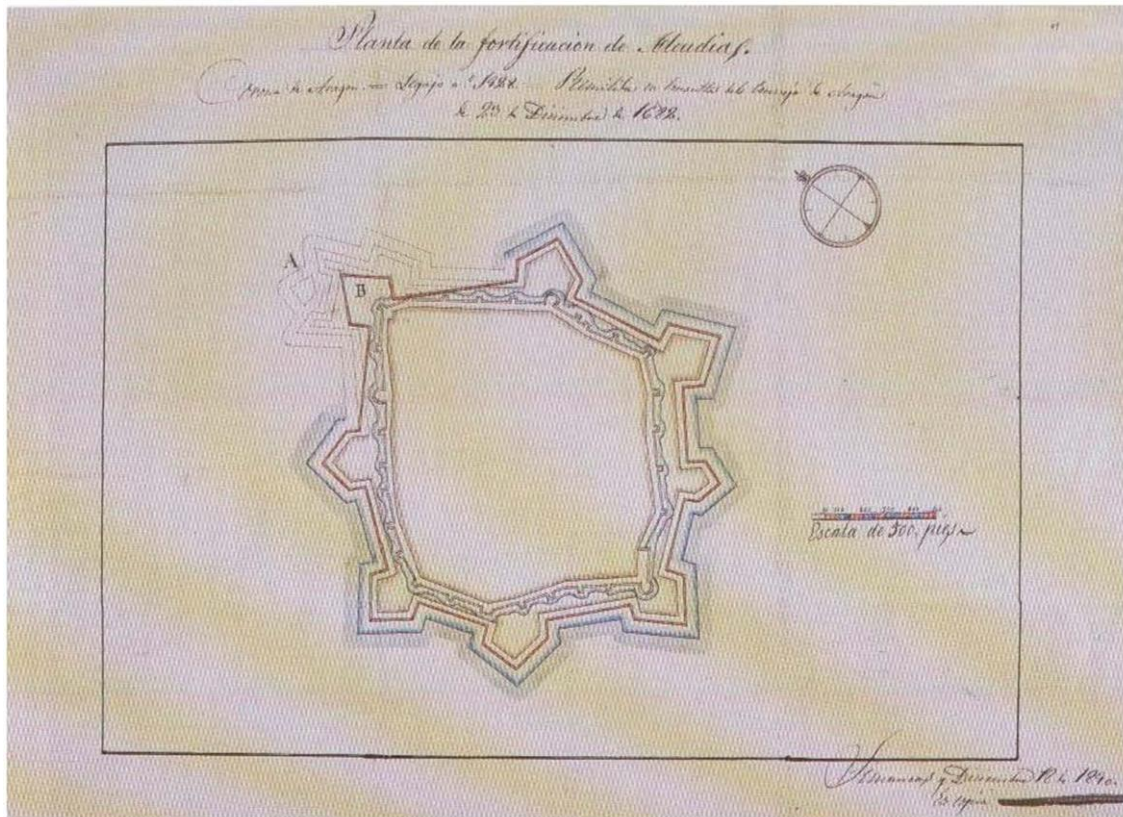
Ma Magdalena Escalas Vallespir
Tècnica en conservació i Restauració de Bens Patrimonials

ANNEX GRÀFIC I FOTOGRÀFIC

Esquema de les parts de les murades defensives d'Alcúdia.

Queden aquí representades les dos murades: la medieval, des del nombre "1" fins el "7", i la murada renaixentista que comença des del núm. 9 fins el 19

Projecció de la murada Renaixentista per sobre de la Mitjeval. Observem també la proposta de construcció de l'Hornabec, assenyalat amb la lletra "A". (Plànol de 1682)

A dalt, imatge general d'Alcúdia de cap els anys 60 on podem veure el Baluard del Rei en primer terme. A la imatge d'abaix una altra perspectiva on trobem en primer terme el baluard de Sant Ferran, i a la dreta el Baluard de la Reina

A dalt, veiem el Baluard del Rei a l'actualitat.
Al mig, el Baluard de la Reina. I a la dreta, un detall del Baluard de la Reina amb els únics arcs conservats de la passarel·la

A la imatge de dalt veiem l'espai que, segons les documentacions escrites, s'hi trobava la vall i el camí cobert, avui dia convertit tot en camí. Aquest flanquejat per la dreta pel Baluard de la Reina, i per l'esquerra pel mur del glasis. A les imatges del lateral observem dos tipologies de morter: el de sobre el tracta del aplicat a les columnes i arcs de l'interior dels baluards, i el de sota es tracta del morter de l'interior dels murs, que trava les pedres.

Diversos exemples de degradacions i pèrdua matèrica

Diversos exemples de la vegetació arrelada sobre les estructures històriques.

Especialment a l'àrea del fossat utilitzada per dipositar les aigües pluvials, hi trobem una frondosa vegetació de herbes, plantes, arbustos i arbres

Diverses imatges preses al tram de fossat obert. Veiem tub per l'abocament de les aigües pluvials procedents del centre antic d'Alcúdia

A aquesta pàgina, es mostren imatges del Baluard del Rei.

Sobre aquestes línees, pèrdues recents de parament extern a la única zona en que es va portar a terme alguna restauració. Al lateral, una altra vista de la restauració.

A baix a la dreta, obertura del baluard per facilitar el pas cap a un camí veïnal. A baix a l'esquerra, úniques restes de les columnes i arcs d'aquest baluard.

ANNEX COMPLEMENT DE LES REPOSICIONS

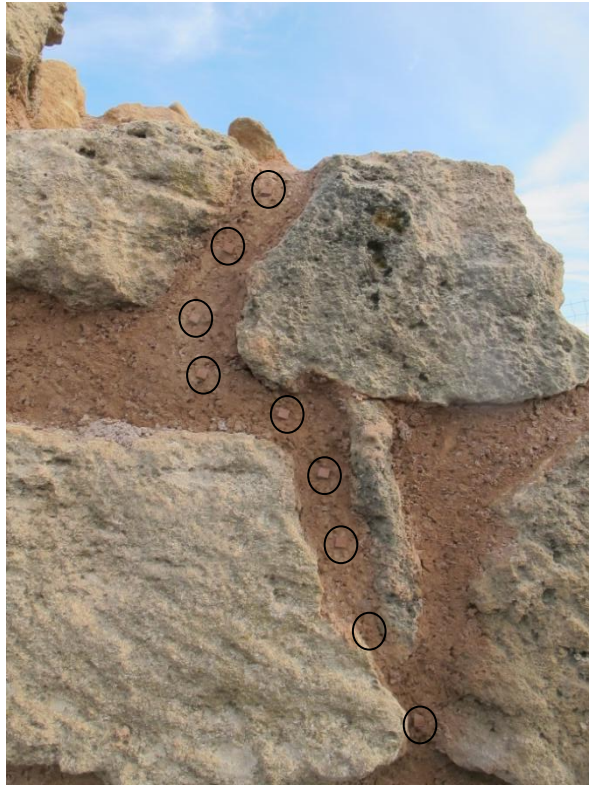
NOVA PROPOSTA PER IDENTIFICAR ELS NOUS PARAMENTS A LES RESTAURACIONS DE PATRIMONI: BARRETES CERÀMIQUES

Magdalena Escalas Vallespir. *Conservadora – Restauradora de Béns Patrimonials*

Com és sabut, a totes les restauracions on s'hi reposen elements estructurals externs –com ve a ser un tram de parament perdut que s'ha decidit recol·locar - s'ha de poder identificar l'intervenció, facilitant la llegibilitat. Entenem que és essencial distingir la construcció antiga de la moderna a simple vista, però procurant optar per un recurs discret i entonat amb les característiques del mur.

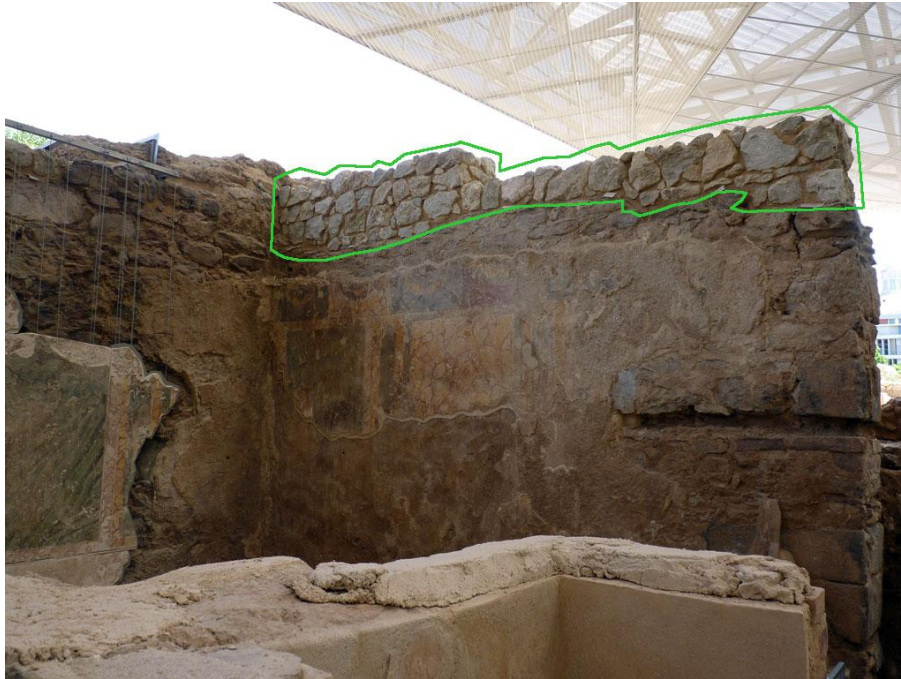
Aquest aspecte pot ser identificat mitjançant diversos recursos, que variaran especialment en funció de les característiques de l'objecte a tractar. Els recursos més utilitzats actualment a Les Illes són dos:

- Aplicar un element extern que delimita el punt de contacte entre original i reposat: S'utilitzen tesselles enganxades amb resines. Aquest recurs està visualment molt integrat, respectant l'estètica del mur. El problema important que comporta és que al estar enganxades, tard o d'hora acaben perdent-se.

1. Detall d'aplicació de tessel·les adherides per separar visualment l'original i l'afegit

- Diferenciar les parts basant-se en la desigualtat de característiques entre les pedres velles de les recol·locades. Aquest recurs és encertat per exemple quan usem sillars nous a un mur antic fabricat essencialment amb aquest material. Un recurs similar és el de utilitzar pedra de morfologia i aspecte diferent al de les pedres existents al mur conservat, tal com veiem com exemple a les imatges de més avall.

2. Dos casos diferents d'aplicació de pedra nova a la reintegració de parament

Ara bé, trobem casos en que tenim la sort de que s'hagin conservat les pedres caigudes al voltant de l'element a restaurar. En aquestes situacions, la solució presa a les línees anteriors no seria vàlida; les pedres a posar tenen les mateixes

característiques que les conservades, i necessiten ser marcades mitjançant una solució alternativa. Diverses vegades ens trobem restauracions problemàtiques en aquest sentit, creant confusions i interpretacions errònies per part de l'observador.

3. Aquest tram de mur té una àrea que fou reconstruïda amb pedra original caiguda. A simple vista, a partir d'aquesta fotografia, sembla que no té cap element que indiqui l'àrea reposada; si això fos així seria difícil identificar la fàbrica manipulada, i estaríem davant un exemple del que es descrivia a les línies anteriors, propiciant a caure en un fals històric. Ara bé, en realitat en aquest cas s'optà per col·locar un element extern que recorre en forma de cordó el límit entre la zona reposada de la conservada, però s'elegiren unes dimensions, material i textura molt acord amb l'estètica dominant del mur per a que no destorbin la lectura i gaudi de l'estructura.

Tenint en compte que les solucions actuals per identificar les àrees reconstruïdes tenen alguna carència, es proposa l'ús d'un nou producte. La següent proposta és especialment útil per aquells murs constituïts per maçons (pedra, sillars, etc) que estan travats amb morter a les juntes vistes.

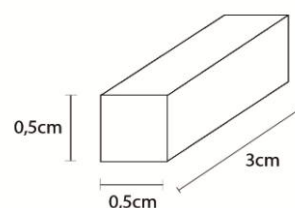
Es tractaria d'inserir petites barretes de ceràmica al morter just al punt de contacte entre l'àrea reconstruïda i el mur original, sempre deixant vista la cara més estreta de la barreta a la superfície del parament. Les peces alineades tindran una dispersió suficient com per poder identificar clarament la línia límit de l'àrea reposada i la conservada. El resultat final seria molt semblant a l'obtingut amb les tesselles adherides, així com veiem a la imatge següent:

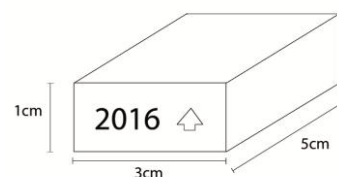
4. Es mostra la ubicació de les tesselles mitjançant els cercles negres afegits a l'inici i final del recorregut

La diferència essencial entre la proposta i l'adhesió de les tesselles radica en la capacitat de permanència d'aquest element dins el parament pel fet d'inserir-se dins el morter quan encara està fresc.

El sistema específic consisteix en utilitzar petites barretes de 3cm de llarg per inserir-ho al morter de la junta, i amb una cara vista a la superfície del parament que seria de 0,5cm per costat. D'aquesta forma ens assegurem de que l'element indicador queda ben subjectat, te menys riscos de caure i assegura discernir clara i discretament les àrees. Es col·locarien una vora l'altre, a mesura que form

Com a complement a la proposta principal, s'ha dissenyat una barreta a inserir al principi, meitat i final de la línia de pecetes anterior, la qual retola una incisió de l'any d'execució i una petita fletxa que sempre marcaria cap a l'àrea afegida. Les seves mesures proposades són 3cm x 1cm a la cara vista, i 5cm de llarg per inserir al morter.

La matèria primera és el fang, el qual ens permet la llibertat d'utilitzar-ne de diferents naturaleses, i així variar les característiques de resistència, textura/porositat, tonalitat i preu. L'estudi del material s'ha realitzat a la Teulera de Can Vich, a Pòrtol, amb la col·laboració del Mestre ceramista Toni Vich.

Aplicant tot això al paradigma d'Alcúdia, es percep interessant començar a unificar criteris, solucions i estètiques. És important decidir solucions comunes per a tot el conjunt del Centre Antic (i extensible a altres àrees); utilitzar recursos i solucions vàlides, coherents i alhora unificades per a reforçar la idea de conjunt mitjançant la uniformitat. Aquestes premisses entenem que s'haurien d'aplicar a qualsevol element que constitueix el conjunt, abastant des del tipus d'intervencions directes sobre els béns, fins a qualsevol altre aspecte que l'envolti: com els tipus d'il·luminació, plafons informatius, baranes, i acabats en general.

Tot això només suposen tres línees d'una idea complexa i difícil de posar a la pràctica totalment, però de moment plantegem una solució per a l'aspecte tractat a les línees superiors sobre el marcatge de les zones reconstruïdes del patrimoni immoble:

Observem interessant unificar i limitar el nombre de marcadors de les zones reintegrades dels murs restaurats, en dos paràmetres, a decidir en funció de les característiques de cada cas:

-la primera seria la més popular: permetre que la distinció entre original i afegit vengui donada per la diferència de les característiques de les pedres utilitzades respecte les originals, sempre respectant l'estètica. Per exemple, per als paraments constituïts per sillars i amb noves reposicions de carreus de nova fàbrica.

- la segona: es tractaria de la nova proposta exposada a aquest escrit; en que utilitzaríem les barretes inserides per realitzar el mateix marcatge. Principalment s'emplearia a aquells murs que tenen com a característica estar compostos per paraments amb junta vista, i més concretament per aquells murs que s'utilitzarà al menys una part del material enrunat per a les reconstruccions.

Des d'un punt de vista professional, us proposo l'adquisició d'un conjunt de peces per a garantir l'unificació i uniformitat del material per tots aquells paraments a restaurar que requereixin un element extern de identificació. A mitjà/curt termini pensem amb la consolidació de la murada renaixentista; servint-nos com a model, hem realitzat un pressupost de peces que podrien ser necessàries per aquesta intervenció:

- Material: fang de Pòrtol. Aporta coloració similar a les tesselles de les imatges anteriors i és el material més econòmic que podem trobar, si optem per variar-ho haurem d'incrementar proporcionalment el preu
- Nombre de peces: barretes de 0,5 x 0,5 x 3cm → 3.800 unitats
Barretes amb incisions 3cm x 1cm x 5cm → 200 unitats
- Cost: 850€ + IVA

